

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., seer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, seer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V saboto 19. februaria 1853.

List 15.

Gospodarske reči.

Skušnje z rusovskim in belgiškim lanom.

Marsikteri kmetovavec se je že sam prepričal, da se iz obeh teh sort o prvem letu ne pridela le dobro seme, tudi predivo je veliko večji in boljši, kakor po domačem lanu. Vendar opuščajo naši kmetovavci rusovski in belgiški lan, ker pravijo, da se že o drugem letu zveržeta. Tako gre lanoreja pri nas vedno bolj rakovo pot. Al novejši skušnje očitno kažejo, da rusovski in belgiški lan svojih dobrih lastnosti ne zgubita, ako se ž njima le prav ravna. V jeseni se mora njiva pognojiti. Lan za seme se mora bolj redko sejati, in plevel pridno pletiti. Za seme namenjeni lan mora popolnoma dozoreti in se nanjivi do dobrega posušiti, po tem berž derhlati (osmukati) in glavice na suhem kraju spraviti. Ravno pred setvijo naj se še le mlati, če kmetovavec tega semena potrebuje; boljši pa je, če je seme eno leto staro.

Sploh je dobro lanéno seme večkrat premenovati, to je, iz drugega kraja lanú za seme dobiti. Tudi naš domači lan bi nam dajal lepsi in boljši pridelk, ako bi ž njim bolj skerbno ravnali.

Skušnje z gnojno soljó.

Na gradu baronovke Stein-ove v Krzyskovicah blizu Viličke so v ondašnjih solnicah napravljeno gnojno sol*) na ilovnati zemlji pri ozimni pšenici poskusili, ktero so na spomlad raztrosili čez njivo (überstreut). Skušnje so sledeče pokazale: Od 1, 2, pa tudi 3 centov na en oral poljá ni žito nič lepsi bilo; še le po 4 centih se je rodovitnost solí razodela, nar lepši pa je pšenica bila na njivi, kjer je na en oral 7 do 8 centov solí raztrošene bilo; kjer pa so raztrosili 9 ali 10 centov solí, je bila pšenica še veliko slaběji, kakor tam, kjer ni nič solí na njivo prišlo. Rodovitnost solí se je pokazala na slami in zernji; pridelk je bil za tretjino obilniši. Zvedilo se je pa tudi: da premalo solí nič ne koristi, preveč solí pa celó škodje, le prava mera rodovitnost povzdigne. Gospa baronovka bo ponavljala skušnje, da se ta reč bolj natanjko zvé; prav bi bilo, ako bi se gnojna sol tudi drugod poskuševala. Da bi se sol le tudi povsod po eni ceni dobivala!

O prešičji reji.

Prešičji za rejo se pitajo iz začetka prav hitro, ker požrešno jedó vse kar se jim da. Pride pa čas, da se jim ne poljubi ne nar boljši piča, zato zaostanejo v reji. Da se to ne zgodi in da prešičji

*) Cent gnojne solí veljá tam 40 kraje.

ostanejo vedno pri dobrem teku, naj se jim dajé vsaki dan po dvé periši osoljenega ovsa, ki se takole napravi: v kakošno posodo, ki derži za 2 dni potrebnega ovsa, naj se dene ovés tako, da na vsako lego ovsa se pošupa nekoliko soli; čez vse pa se vlije enmalo vode. Na to vižo se osolí ovés skozi in skozi, in tak ovés je gotov spodba-dek za želodec.

Oglje zboljša meso pitane živine.

Skušnje učé, da meso prešičev, rác in gosi je veliko okusniši, ako se pitani živini nekoliko časa preden se zakolje, med pičo v štupo zmlatega oglja dajé.

Od kod slabji usnje?

Bavarski strojarji terdijo, da slabji usnje (schlechteres Leder), kakoršno se sedaj pogostoma dela, ne pride iz tega, da ga strojarji slaběji strojijo, ampak iz tega, da dobrega čresla, to je, dobre hrastove skorje zmanjkje. Berž ko ne pa so kože same tega krive. Od kar se živina le bolj v hlevu redi in si živinorejci prizadevajo, jo z mehko pičo posebno s krompirjevimi pomijami hitro odebeliti (spitati), je tudi koža bolj mehkužne živine jedro zgubila, da blago ni več tako gosto, močno, terdno, kakor poprej, ko je živina bolj pod milem nebom živela in natori svoji primerniši pičo dobivala.

Svét soseskam.

Vsaka soseska ima revne, katerim mora nekoliko živeža poskerbeti, brez da bi soseski zato kaj storili — pravi nek kmetijsk časnik — al bi ne bilo prav, da bi taki, ki so še za delo, kamnje poberali z njiv, in pota, kjer je potreba, ž njimi posipali? Za tako delo bi bili tudi otroci in ženske pripravne, in tako bi se ob enem tri dobre reči opravile: polje bi se zboljšalo, pota bi se popravile in postopanje beračev bi se odpravilo. Kdor pa noče delati, naj tudi ne jé. Če bi se tega vse soseske terdo držale, bi se sčasoma odpravili lenúhi, kateri zmožni za delo, se raji okoli klatijo, kradejo itd.

Iz nove gojzdne postave

vodila, po katerih gre tarifo gojzdne škode sostavljati, in škodo povračevati.

(Dalje in konec.)

§. 8. Za vsak kvadratni seženj gojzdnega sveta, ki se z narejo novih in z rabo že opušenih potov in stéz, z napravljanjem ders (žlodov, riž itd.), z brezoblastnim odpeljevanjem vode, z narejanjem kopiš itd. škodljivo premeni, se zamore v povračilo tirjati cena